

AXBOROT TEXNOLOGIYALARI FANLARINI O'QITISHDA TALABALARNI GURUH BO'LIB ISHLASHNING AHAMIYATI

Raximov Sh.I. - *O'zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti o'qituvchisi (shohruxraximov092@gmail.com)*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada axborot texnologiyalari fanlarini o'qitishda talabalarni guruh bo'lib ishlashining ahamiyati yoritilgan. Guruhiy ishlar orqali talabalarda muloqot, liderlik, muammolarni hal qilish va jamoada ishlash kabi ko'nikmalar shakllanishi, o'qituvchi va texnologik vositalarning bu jarayondagi roli, shuningdek samarali guruhiy o'qitish metodlari haqida batafsil ma'lumot berilgan.*

Zamonaviy ta'lim tizimida axborot texnologiyalari (AT) fanlarini o'qitish nafaqat bilim berish, balki talabalarni amaliy faoliyatga tayyorlash, ularda muammolarni hal qilish, hamkorlikda ishlash va muloqot qilish kabi ko'nikmalarni shakllantirishni ham o'z ichiga oladi. Shu nuqtai nazardan, talabalarni guruh bo'lib ishlashga jalb etish zamonaviy pedagogikaning muhim yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Ayniqsa, AT fanlarida guruhiy ishlar orqali erishiladigan samaradorlik an'anaviy o'quv metodlaridan sezilarli darajada yuqori bo'lib, bu fanlarning o'ziga xosligi bilan ham izohlanadi.

Guruh bo'lib ishlash talabalarga birgalikda fikrlash, o'zaro bilim almashish, loyihalarni birga amalga oshirish, vazifalarni taqsimlash orqali o'z mas'uliyatini anglash imkoniyatini yaratadi. Bu esa, ayniqsa, axborot texnologiyalariga oid loyihalarda – dasturiy ta'minot ishlab chiqish, tarmoq tuzish, ma'lumotlar bazasi yaratish kabi faoliyatlarda muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday vazifalarni yakka tartibda bajarish qiyin bo'lishi mumkin, biroq guruhda ishlash orqali har bir talaba o'zining kuchli jihatlarini namoyon etadi va boshqalardan o'rganadi.

Guruhiy ishlar yordamida o'quvchilarda "soft skills" – ya'ni, muloqot qilish, liderlik, tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va qaror qabul qilish kabi ko'nikmalar shakllanadi. Bu ko'nikmalar zamonaviy mehnat bozorida yuqori

qadrlanadi. Ayni paytda ko'plab IT-kompaniyalar dasturchilar, tizim muhandislari yoki loyihalar menejerlarini ishga qabul qilishda ularning nafaqat texnik bilimlari, balki jamoada ishlash qobiliyatiga ham alohida e'tibor qaratadi.

Guruhda ishlash jarayoni talabalar o'rtasida sog'lom raqobatni kuchaytiradi, ular bir-birlarining fikriga hurmat bilan yondashishni o'rganadi. Bu esa o'z navbatida o'quv muhitining psixologik iqlimini ijobiy tomonga o'zgartiradi. Shu bilan birga, talabalar birgalikda muammolarni tahlil qilish, yechimlarni ishlab chiqish va ularni hayotga tatbiq etish orqali chuqurroq bilimga ega bo'ladilar. Axborot texnologiyalari fanlarida bu ayniqsa muhim, chunki ushbu fanlar doimiy yangilanib boradi va mustaqil o'rganish bilan bir qatorda guruhviy bilimlar almashinuvi ham talab etiladi.

O'qituvchi guruh ishlarini tashkil etishda muhim rol o'ynaydi. U guruh a'zolarini to'g'ri taqsimlashi, har bir a'zaning rolini belgilashi va baholash mezonlarini aniq ko'rsatishi lozim. Shu bilan birga, o'qituvchi guruh ishlarini nazorat qilib, ularning samaradorligini oshirish uchun motivatsion vositalardan ham foydalanishi kerak. Guruhdagi ishtirokchilarni faollashtirish uchun loyiha asosida o'qitish, amaliy mashg'ulotlar, rolli o'yinlar, muammoga asoslangan o'qitish (PBL) metodlaridan foydalanish tavsiya etiladi.

Masalan, "vazifalarni rollar asosida taqsimlash" usuli orqali talabalar dasturchi, dizayner, tahlilchi, menejer kabi rollarda harakat qilishadi. Bu nafaqat texnik, balki boshqaruv ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Bundan tashqari, "pair programming" (juftlikda dasturlash) metodi orqali ikkita talaba bir kompyuterda birga ishlashi, biri kod yozsa, ikkinchisi uni tahlil qilishi mumkin. Bu usul ko'pincha dasturlash darslarida katta samara beradi.

Guruhviy ishlarda muammo yoki ziddiyatlar yuzaga kelishi tabiiy. Bu holatlarda o'qituvchi vositachilik rolini bajarib, nizolarni ijobiy hal qilish, konstruktiv fikr almashuviga yo'l ochishi kerak. Talabalarga faol tinglash, fikr bildirishda etika, vaqtni boshqarish va qaror qabul qilish bo'yicha treninglar o'tkazilishi ham guruh ishlarining sifatini oshiradi.

Zamonaviy texnologik vositalar – Google Workspace, Microsoft Teams, Slack, Trello, GitHub kabi platformalar guruhviy ishlarda ko'makchi sifatida ishlatilmoqda.

Ular orqali talabalar bir joyda bo'lmagan ham onlayn tarzda loyihalarni amalga oshirishlari, fayllarni ulashish, vazifalarni kuzatish va tahlil qilish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu ayniqsa pandemiya davrida muhim bo'lib, hozirgi kunda ham masofaviy va gibrid o'qitishda katta yordam bermoqda.

Guruhiy o'qitish modeli talabalarni baholashda ham o'ziga xos yondashuvni talab qiladi. An'anaviy individual testlardan tashqari, loyihaning umumiy natijasi, har bir a'zoning hissasi, jamoaviy prezentatsiyalar, "peer assessment" (bir-birini baholash) kabi usullar qo'llanilishi mumkin. Bu baholashlar nafaqat natijani, balki jarayonni ham hisobga oladi, bu esa chuqurroq o'rganish va faollikni rag'batlantiradi.

Xulosa qilib aytganda, axborot texnologiyalari fanlarini o'qitishda talabalarni guruh bo'lib ishlashga jalb etish ularning texnik va ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantirishda, ijodkorlik va tashabbuskorlikni rivojlantirishda, real hayotiy vazifalarni hal qilishga tayyorlashda katta ahamiyatga ega. O'qituvchining vazifasi esa bu jarayonni to'g'ri boshqarish, metodik jihatdan qo'llab-quvvatlash va har bir talabaga o'z salohiyatini ro'yobga chiqarish uchun imkon yaratishdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Johnson, D. W., Johnson, R. T., & Smith, K. A. (2014). Cooperative Learning: Improving University Instruction by Basing Practice on Validated Theory. Journal on Excellence in College Teaching.
2. Slavin, R. E. (2010). Cooperative Learning: What Makes Groupwork Work?. Nature Education.
3. Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Harvard University Press.
4. Prince, M. (2004). Does Active Learning Work? A Review of the Research. Journal of Engineering Education.
5. Google for Education. (2023). Collaborative Tools for Classroom Learning. <https://edu.google.com>
6. GitHub. (2023). Collaboration on Code Projects. <https://github.com>
7. Barkley, E. F., Cross, K. P., & Major, C. H. (2014). Collaborative Learning Techniques: A Handbook for College Faculty. Jossey-Bass.